

УДК 025.4.36:316.776

Леся Туровська,мол. наук. співробітник Національної бібліотеки України
імені В. І. Вернадського**Інесса Смоляр,**

зав. сектору Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕЛЕКТРОННИХ КНИЖКОВИХ ВИСТАВОК У КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ

Наукова стаття торкається проблем якісного забезпечення користувачів інформацією у форматі дистанційного обслуговування шляхом організації електронних бібліотечних книжкових виставок, створюваних на базі універсального підсобного фонду відділу комплексного бібліотечного обслуговування Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

Електронні бібліотечні книжкові виставки розглянуто, з одного боку – як засіб продукування та організації наукових знань, з іншого – як інструмент дистанційного обслуговування у процесі задоволення інформаційних потреб віддалених користувачів у розширенні доступу до обсягів значущої інформації.

У статті розглянуто покроковий механізм організації типової електронної бібліотечної книжкової виставки.

Підкреслюється, що електронний формат організації електронних бібліотечних книжкових виставок надає як бібліотекарям, так і читачам низку додаткових можливостей, сприяє досягненню якісно нового рівня, повноти й оперативності задоволення інформаційних потреб за рахунок використання інформаційних технологій.

Ключові слова: електронні бібліотечні книжкові виставки, бібліотечні електронні продукти, віддалені користувачі, дистанційне обслуговування, інформаційно-комунікаційна діяльність, інтерактивний бібліотечний сервіс, фахівець віртуальної бібліотечно-інформаційної сфери.

Соціальна цінність інформації багато в чому визначається масштабом її використання та залежить від ступеня її загальнодоступності [3]. Зважаючи на це, ще 1996 року Міжнародна Федерація бібліотечних асоціацій та установ (ІФЛА) у своїй заяві на секції з комплектування та розвитку колекцій зазначила, що перевага у забезпеченні доступу до електронної інформації

належить бібліотечним установам. З того часу одним із стратегічних напрямів діяльності бібліотек стало створення власних бібліотечних електронних продуктів.

Проблеми якісного забезпечення користувачів у форматі дистанційного обслуговування вирішує НБУВ, пропонуючи спектр електронних бібліотечно-інформаційних послуг. Однією з традиційних форм бібліотечної діяльності, що переживає епоху модернізації й адаптації до віддаленого засобу обслуговування є електронні бібліотечні виставки (далі – ЕБВ), які наразі ефективно забезпечують користувачів інформацією.

Саме в організації ЕБВ реалізуються послуги з надання бібліотечними фахівцями структурованої, семантично опрацьованої інформації. Тож у своєму дослідженні ми зупинилися на організації в НБУВ ЕБВ як одного із видів електронної інформації. ЕБВ розглянуті нами, з одного боку – як засіб організації наукових знань, з іншого – як інструмент дистанційного обслуговування у процесі задоволення інформаційних потреб віддалених користувачів.

ЕБВ – це демонстрація у мережі Інтернет за допомогою засобів веб-технологій віртуальних образів спеціально підібраних та систематизованих творів друку, які презентуються віддаленим користувачам для використання. В ЕБВ структуруються зростаючі масиви бібліотечних інформаційних ресурсів, а самі виставки виступають соціальними інформаційними комунікаторами. Зважаючи на це, **предметом** нашого дослідження стала інформаційно-комунікативна діяльність наукової бібліотеки; **об'єктом** – ЕБВ у її контексті.

Базою дослідження стали електронні бібліотечні книжкові виставки (далі – ЕБКВ), організовані на базі універсального підсобного фонду (далі – УПФ) відділу комплексного бібліотечного обслуговування (далі – ВКБО) НБУВ.

ЕБКВ УПФ ВКБО як складова частина інтернет-ресурсів НБУВ створюються з метою популяризації УПФ та ставлять перед собою завдання:

- ◉ сприяти задоволенню наукових, навчальних, виробничих, громадських та інших інтересів віддалених користувачів;
- ◉ презентувати нові та актуальні друковані документи, що надійшли та зберігаються у підсобних книжкових фондах ВКБО;
- ◉ розкривати галузевий зміст УПФ ВКБО згідно до інформаційних запитів користувачів;

- ◎ привертати увагу до ексклюзивних або вузькоспеціальних видань;
- ◎ розширяти активну читачську аудиторію;
- ◎ забезпечувати інформаційну підтримку наукових досліджень.

Рушійною силою організації ЕБКВ є протиріччя між зростаючими інформаційними потребами віддалених користувачів та фактичним рівнем їх задоволення. Живильним джерелом наповнення ЕБКВ є наявний, систематично і різнобічно поновлюваний документний підсобний фонд.

Спираючись на первинні друковані джерела, бібліотекарі-організатори ЕБКВ оперативно підбирають затребувану інформацію, аналізують її актуальність, створюють новий інформаційний електронний продукт. Переробка традиційних документних ресурсів на електронні відбувається відповідно до бібліотечно-бібліографічної класифікації наук, типів і видів документних ресурсів.

Сучасний користувач потребує галузевого, тематичного та видового інформування. Зважаючи на це, ЕБКВ УПФ ВКБО організуються за двома напрямками: тематичні і нових надходжень.

Тематична електронна бібліотечна книжкова виставка (далі – ТЕБКВ) УПФ ВКБО – це бібліотечний електронний інформаційний продукт, створений на базі книжкових видань з певної тематики.

Електронні бібліотечні книжкові виставки нових надходжень ВКБО (далі – ЕБКВНН) УПФ ВКБО – це інформаційний електронний продукт, створений на базі нових книжкових надходжень за однією або кількома галузями знань.

ЕБКВ ВКБО розробляються на підґрунті традиційних книжкових виставок та передбачають:

- попередній вибір, уточнення та узгодження теми (для ТЕБКВ);
- ознайомлення з бібліографічними джерелами за темою (для ТЕБКВ);
- залучення (за необхідності) профільних науковців-консультантів щодо поглибленого розкриття тематики ЕБКВ ВКБО та її наповнення;
- відбір актуальних документів за галузевим напрямом (для ЕБКВНН);
- добір друкованих документів з книжкових полиць (не менш 50 друк. одиниць);
- перегляд, аналіз та групування відібраних друкованих документів:
 - а) за алфавітом – для тематичної виставки;
 - б) за алфавітом та галузевим напрямом – для виставки нових надходжень;

- застосування додаткових елементів: фактографічної довідки про автора, списку додаткової літератури тощо (за необхідності);
- складання преамбули (інформаційного супроводження), що розкриває інформаційний зміст електронної книжкової виставки (для тематичної виставки);

- обрання засобів художнього представлення друкованих документів (кольорової обкладинки, ілюстрації, розкритої книги тощо);

- добір звукового (музичного) супроводу;

- обрання дизайнерських та естетичних прийомів розміщення друкованих документів (кольорової гама тощо).

Важливим компонентом у процесі створення ЕБКВ є оцифрування та електронна обробка відібраних друкованих документів, що передбачає:

- ✓ сканування кольорових обкладинок (ілюстрацій) відібраних друкованих документів у форматі графічного редактора JPG;

- ✓ сканування за допомогою комп'ютерної програми AbbeyFineReader видавничих анотацій відібраних друкованих документів. У випадку їх відсутності – сканування «змісту», вступу або фрагментів тексту друкованих документів;

- ✓ створення бібліографічного опису відібраних друкованих документів за алфавітом у форматі текстового редактора Microsoft Office Word з шифрами основного книгосховища та шифрами підсобних книжкових фондів ВКБО;

- ✓ розміщення вступного слова (преамбули) у форматі текстового редактора Ms. Word;

- ✓ виділення за допомогою шрифтів текстового редактора Microsoft office Word (жирний шрифт, курсив, підкреслення тощо) – ключових положень тексту;

- ✓ перегляд та редагування організованої ЕБКВ ВКБО.

Організовані ЕБКВ ВКБО набувають форми електронного інформаційного продукту та публікуються на сайті НБУВ у розділі «Електронні виставки», режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/exhibitions>.

Ознайомлення з інформаційними джерелами виставки надає можливість користувачам зекономити час, акцентувати увагу на найцікавіших документах; позбавляє їх необхідності перегляду первинного матеріалу. Серед пріоритетів використання ЕБКВ також: швидкий пошук джерел; актуалізація за короткий термін; компактне розташування; відсутність витрат на папір, поліграфічну складову, спосіб доставки тощо.

Організовані ЕБКВ ВКБО мають необмежений термін експонування, дистанційного перегляду, оновлення та доповнення з боку бібліотечних працівників. Їх сукупність складає архів накопичених ЕБКВ та набуває статусу міні-сайту.

Блок-схема наочно демонструє основні етапи організації типової ЕБКВ УПФНБУВ.

Впроваджуючи ЕБКВ, бібліотека, по суті, організовує локальне інформаційне виробництво у режимі «інформація – на базі інформації» [1], бере участь у процесі інфотворчої діяльності суспільства; стає суб'єктом інформаційних обмінів.

Варто відзначити, що нині з'явилося чимало структур, які намагаються перебрати на себе функції бібліотек щодо забезпечення користувачів необхідною інформацією. Це – інформаційні агентства, портали, сайти, які надсилають на особисті комп'ютери замовників різні масиви інформації. Та на відміну від інших учасників інформаційно-комунікаційного процесу, тільки бібліотека має у своїх фондах необхідний для подальшої цифрової обробки документний матеріал [2].

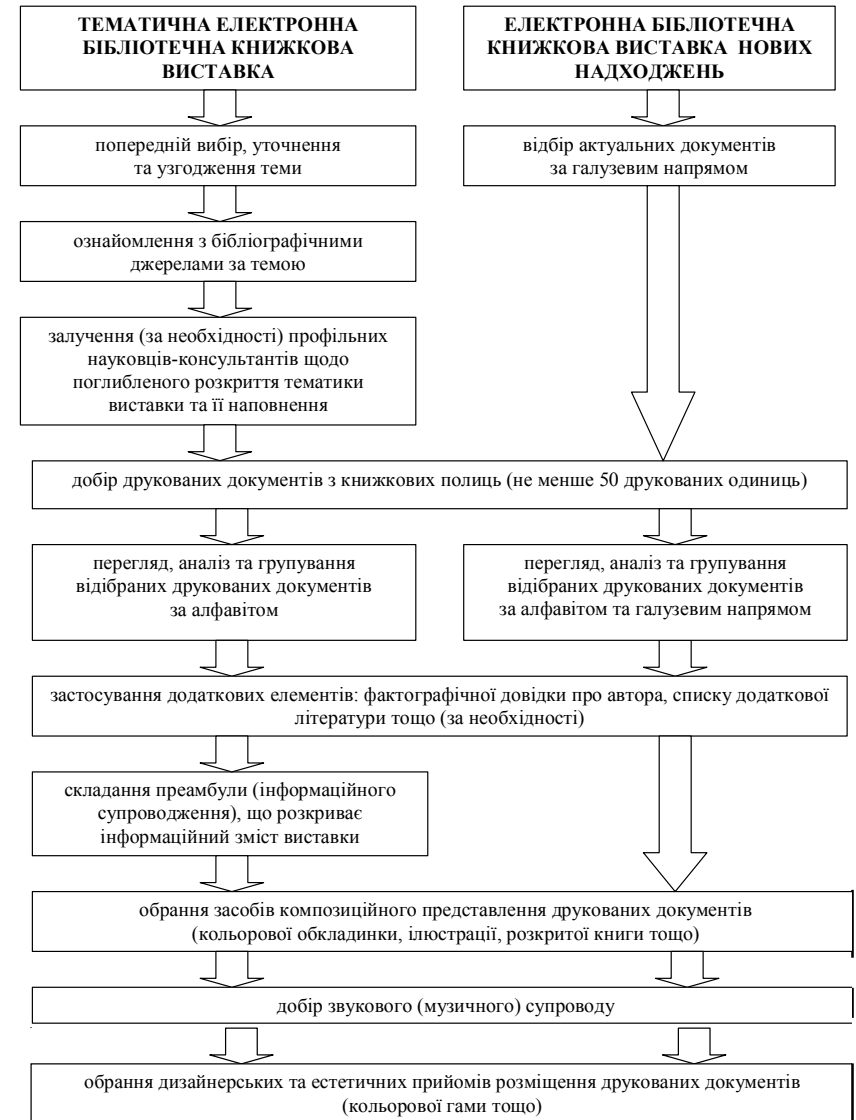
ЕБКВ доступна через Інтернет, а це означає, що її читач є віддаленим, з різним ступенем знань та вмінь роботи в інформаційно-пошукових системах. Саме тому для організаторів ЕБКВ набуває важливості розробка допомоги та підказувань щодо методики її використання. Організація дистанційного консультування може відбуватися через електронну пошту, ICQ, власний бібліотечний сайт тощо. Завдяки наявності шифрів, ЕБКВ забезпечує послугу віддаленого замовлення документів.

Сягаючи висновку, відзначимо, що на відміну від традиційних виставок, електронний формат їх організації надає як бібліотекарям, так і читачам низку додаткових можливостей, сприяє досягненню якісно нового рівня, повноти й оперативності задоволення інформаційних потреб.

Виставкова діяльність – яскравий приклад науково-практичного застосування інформаційно-комунікаційних технологій у бібліотеці. Отримавши інтернет-втілення, вона виграє в оперативності, масштабності користувачької аудиторії, розширенні кола доступності бібліотечних послуг. З іншого боку, організація електронних виставок підвищує інформаційний потенціал бібліотечного фонду, стимулює його збагачення та розвиток. Все це надає новій генерації користувачів вагомий інтелектуальні активи для створення нових наукових здобутків. Тож виникає потреба у створенні при бібліотечних установах спеціальних інфор-

Блок-схема

Розробка моделі ТЕБКВ та ЕБКВНН

маційних виставкових служб, функціонування яких оптимізує обслуговування запитів сфери науки, виробництва та управління з використанням електронних технологій.

Список використаних джерел

1. *Горовий В.* Сучасна інформаційна діяльність: бібліотечний аспект / В. Горовий // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – К., 2010. – Вип. 27. – С. 16.
2. *Костенко Л. И.* Функции и статус библиотеки информационного общества / Л. И. Костенко, М. Б. Сорока // Библиотеки и ассоциации в меняющемся мире: новые технологии и новые формы сотрудничества : тр. конф. / 9-я междунар. конф. «Крым-2002». – М. : ГПНТБ России, 2002. – С. 743–746.
3. *Монахов В.* Информация как общественное достояние: политико-правовые грани проблемы : докл. на Междунар. конф. «Информация как общественное достояние: обеспечение доступа в библиотеках» [Электронный ресурс] / В. Монахов. – СПб., 2004. – 27 окт. – Режим доступа : <http://www.nlr.ru:8101/tus/271004/monahov.htm>. – Загл. с экрана.

Стаття надійшла до редакції 22.03.2016 р.

UDC 025.4.36:316.776

Lesia Turovska,

Junior Researcher, Vernadsky National Library of Ukraine

Inessa Smolar,

Head of Sector, Vernadsky National Library of Ukraine

Organization of the electronic book exhibitions in the context of the informative and communicative activity of scientific library

In our research we stopped in organizing exhibitions in electronic VNLU as one of the genres of electronic information.

Electronic trade deals with us, on the one hand – as a means of production and organization of knowledge, on the other – as a tool for remote maintenance in the information needs of users in expanding access to large amounts of important information.

Electronic exhibition – is a demonstration of the Internet with the help of WEB-tech virtual images specially selected and systematized printed works that are presented to remote users to view, review and use.

In electronic exhibitions structured arrays growing library of information resources, and most of the exhibition is social communicator's information. Therefore, the subject of our study was the information and communication activities Research Library; object – the exhibition in the context of electronic library informative and communication activities.

The basis of the research was the electronic book exhibitions (hereinafter – EBKV) organized documents using universal auxiliary fund (hereinafter – UPF) Department comprehensive library service (hereinafter – VKBO) VNLU.

EBKV UPF VKBO as part of Internet resources VNLU created to promote disclosure and universal auxiliary fund via the Internet.

The driving force of EBKV acts the contradiction between the growing information needs of users and the actual level of their satisfaction. Source of nutrient equivalent is available, systematically and comprehensively documentary revolving fund subsidiary.

EBKV VKBO takes the form of an electronic information products and are published on the site VNLU in «Electronic exhibition» access mode: <http://www.nbuv.gov.ua/exhibitions>.

Introduction to information sources exhibitions allows users to save time, pay attention to the most interesting documents; depriving them of the need to directly view the primary material.

EBKV VKBO have unlimited term exposure, access, remote viewing via the Internet, updates and additions by librarians. Their set is equivalent accumulated archive that allows you to play exhibition chronicling over a long period and there is in fact distributed data bank and knowledge of different industries, science and culture.

Published EBKV VKBO provides market research on the effectiveness of the use of the reader. However, there is a need for training highly library IT professionals, intermediaries between existing information resource and social potential that uses it.

The organization of EBKV serves the shining example of scientific and practical application of information and communication technology in the activities. It increases informational potential library collection; promotes active disclosure to the users and stimulates enrichment and development.

Keywords: electronic librarian book exhibitions, electronic librarian products, far users, distant servicing, information and communication activities, interactive librarian service, specialist of librarian the virtual-information spheres.

УДК 025.4.36:316.776

Леся Туровская,младш. науч. сотрудник Национальной библиотеки Украины
имени В. И. Вернадского**Инесса Смоляр,**заведующая сектором Национальной библиотеки Украины
имени В. И. Вернадского**Организация электронных книжных выставок
в контексте информационно-коммуникационной
деятельности научной библиотеки**

В своем исследовании мы остановились на организации электронных выставок в НБУВ как одного из жанров электронной информации.

Электронные выставки рассмотрены нами, с одной стороны – как средство организации научных знаний, с другой – как инструмент дистанционного обслуживания в процессе удовлетворения информационных потребностей пользователей в расширении доступа к большим объемам значимой информации.

Электронная выставка это – демонстрация в сети Интернет с помощью средств веб-технологий виртуальных образов специально подобранных и систематизированных произведений печати, которые предоставляются удаленным пользователям для осмотра, ознакомления и использования. В электронных выставках структурируются растущие массивы библиотечных информационных ресурсов, а сами выставки выступают социальными информационными коммуникаторами. Исходя из этого, предметом нашего исследования стала информационно-коммуникативная деятельность научной библиотеки; объектом – электронные выставки в контексте библиотечной информационно-коммуникационной деятельности. Базой исследования стали электронные книжные выставки (далее – ЭБКВ), организованные с использованием документов универсального подсобного фонда (далее – УПФ) отдела комплексного библиотечного обслуживания (далее – ВКБО) НБУВ.

ЭБКВ УПФ ВКБО как составная часть интернет-ресурсов НБУВ создаются с целью популяризации и раскрытия универсального подсобного фонда с помощью сети Интернет. Движущей силой организации ЭБКВ выступает противоречие между растущими информационными потребностями пользователей и фактическим уровнем их удовлетворения. Живительным источником наполнения ЭБКВ выступает, систематически и разносторонне возобновляемый, документный подсобный фонд.

Организованные ЭБКВ ВКБО приобретают форму электронного информационного продукта и публикуются на сайте НБУВ в разделе «Электронные выставки», режим доступа: <http://www.nbu.gov.ua/exhibitions>.

Ознакомление с информационными источниками электронной выставки даёт возможность пользователям сэкономить время, акцентировать внимание на нужных документах; избавляет от необходимости просмотра первичного материала.

Организованные ЭБКВ ВКБО имеют неограниченный срок экспонирования, дистанционного просмотра в сети Интернет, обновления и дополнения. Их совокупность составляет архив накопленных ЭБКВ, который позволяет воссоздать хронику выставок за длительный период и является по сути распределенным банком данных и знаний различных отраслей производства, науки, культуры.

Опубликованные ЭБКВ ВКБО предусматривают маркетинговые исследования по изучению эффективности их читательского использования. Вместе с тем возникает необходимость подготовки высококвалифицированных библиотечных ИТ-специалистов, посредников между существующим информационным ресурсом и социальным потенциалом, его использующим.

Организация ЭБКВ выступает ярким примером научно-практического применения информационно-коммуникационных технологий в библиотечной деятельности. Она повышает информационный потенциал библиотечного фонда, способствует его активному раскрытию перед пользователями, стимулирует его обогащение и развитие.

Ключевые слова: электронные библиотечные книжные выставки, библиотечные электронные продукты, удаленные пользователи, дистанционное обслуживание, информационно-коммуникационная деятельность, интерактивное библиотечное обслуживание, специалист виртуальной библиотечно-информационной сферы.